

Nieuwe inzichten in de genetische geschiedenis van Bantoesprekers in Afrika dankzij UGent onderzoek

Bantoe is de grootste taalfamilie van Afrika. Meer dan 350 miljoen mensen spreken vandaag één of meerdere van de ongeveer 500 Bantoetalen. Tot deze familie behoren onder andere Lingala, Kiswahili, Kikongo, Ciluba, Kinyarwanda en Kirundi, talen die ook veel in België en Europa gesproken worden.

In een nieuwe interdisciplinaire studie in *Nature* bevestigt een internationale groep van wetenschappers dat de verspreiding van deze taalfamilie, die ongeveer 5000 jaar geleden in West-Afrika startte, voornamelijk gedreven werd door menselijke migratie. Migrerende Bantoesprekers verspreidden hun talen en nieuwe leefwijzen doorheen centraal, oostelijk en zuidelijk Afrika. Ze gingen hierbij intensieve contacten aan met anderstalige bevolkingsgroepen die al in die regio's leefden, zoals jagers-verzamelaars in het Congo-regenwoud en de Kalahari-woestijn. De meeste hedendaagse Bantoesprekers hebben verre voorouders afkomstig uit West-Afrika, terwijl een minderheid eerder afstamt uit lokale bevolkingsgroepen. De expansie van de Bantoetalen en hun sprekers zorgde voor een drastische transformatie van het taalkundige, culturele en biologische landschap van Afrika.

Deze nieuwe studie is voornamelijk gebaseerd op moderne genetische data van 1763 individuen, waaronder 1526 Bantoesprekers uit 147 verschillende taalgemeenschappen in 14 verschillende Afrikaanse landen, alsook op oude genetische data (aDNA) van 12 individuen uit de Late IJzertijd. Meer dan een derde van de nieuwe gegevens is afkomstig uit de Democratische Republiek Congo (DRC), dat vroeger ondervertegenwoordigd was in evolutionaire genetische studies. Samen met hun Congolese partners verzamelden de Gentse onderzoeksteams van Prof. Koen Bostoën (BantUGent, Vakgroep Talen en Culturen, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte) en Prof. Joris Delanghe (Vakgroep Diagnostische Wetenschappen, Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen) moderne genetische data. Deze werden geanalyseerd aan de Universiteit van Uppsala (Zweden) onder leiding van Prof. Carina Schlebusch.

Afrikanist en taalkundige Koen Bostoën, die interdisciplinair onderzoek op de diepe geschiedenis van Centraal-Afrika leidt: "Onze studie toont dat Congo al van voor onze tijdsrekening cruciaal was voor de migratie en nederzetting van Bantoetaalgemeenschappen. Ze vormt een belangrijke aanzet tot een beter begrip van een ver verleden dat ook veel nieuwe Belgen aanbelangt."

Klinisch bioloog Joris Delanghe, die medisch onderzoek in Oost-Congo coördineert: "De dataset aan de grondslag van deze studie zal ook een voorname rol spelen in toekomstig onderzoek naar gezondheidsproblemen waarmee verschillende regio's in Congo geconfronteerd worden."

Meer info:

Prof. Koen Bostoën (koen.bostoën@ugent.be, +32 486 96 84 38, www.bantufirst.be, www.bantugent.be)
Prof. Joris Delanghe (joris.delanghe@ugent.be, +32 9 332 29 56, www.crig.ugent.be)

De volledige studie kan geraadpleegd worden op <https://www.nature.com/articles/s41586-023-06770-6>